

Sözde-Bilim ?nan?? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Sözde-Bilim ?nan?? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=30841>

Özet

Sözde-Bilim İnanç Ölçeği (SÖ), bireylerin bilimsel temellere dayanmayan, ancak bilimsel mi gibi sunulan iddialara ve uygulamalara yönelik sahip oldukları inanç düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş psikometrik bir araçtır. Ölçek geliştirme çalışması, SÖ'nün hem **geçerlik** hem de **güvenirlilik** özelliklerini test ederek, alan araştırmacılarımıza sağlam bir ölçüm aracı sunmayı hedeflemiştir. Bu ölçek, özellikle eğitim bilimleri ve psikoloji alanlarında, eleştirel düşünme becerileri ile **sözde-bilim** inançları arasındaki ilişkiyi incelemek için kritik bir öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler

Sözde-Bilim, İnanç, Ölçek Geliştirme, Psikometrik Özellikler, Bilim Eğitimi, Eleştirel Düşünme.

Yazarlar

E. Çetinkaya, M. Fatih Taşar.

Amaç

Sözde-Bilim İnanç Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin çeşitli **sözde-bilim** kategorilerine (örneğin, astroloji, telepati, alternatif tıp) ne kadar inandığını nicel olarak belirlemektir. Bu araç, özellikle eğitim ortamlarında, öğrencilerin bilimsel okuryazarlık düzeylerini ve bilim dışı iddialara karşı dirençlerini değerlendirmek için tasarlanmıştır.

Ölçek, araştırmacılara bilim eğitimi programlarının sözde-bilimsel inançlar üzerindeki etkilerini ölçme ve müfredat geliştirme süreçlerine rehberlik etme imkanı sunmaktadır. Geliştirme çalışması, ölçeğin Türkiye bağlamında kültürel ve dilsel açıdan uygun ve geçerli sonuçlar verdiğini doğrulamayı amaçlamıştır.

Yapı

Ölçek, bilimsel yöntem ve kanıta dayalı uygulamaya aykırı düşününçlerin kabul düzeyini temsil eden "Sözde-Bilim İnanç" yapılarını ölçmektedir. Bu yapı, genellikle rasyonel olmayan veya ampirik destekten yoksun iddialara yönelik güçlü bir kabul eğilimini içerir.

SÖ, bu karmaşık yapıyı çok boyutlu olarak ele alır; böylece bireylerin hangi spesifik **sözde-bilim** alanlarına daha yakın oldukları analiz edilebilir. Ölçeğin alt boyutlarının, inançların doğası, komplo teorisi veya bilimsel kılıfa bürünmüş yanlış bilgiler gibi farklı alanların temsil etmesi beklenmektedir.

Geçerlik

Sözde-Bilim ?nan?? Ölçe?i'nin **geçerlik** çal??malar?, öncelikle yap? geçerli?ine odaklanm??t?r. Bu kapsamda, ölçe?in teorik olarak ölçmesi beklenen yap?y? ne ölçüde do?ru ölçtü?ünü belirlemek amac?yla istatistiksel analizler gerçekleştirilmi?tir.

Yap? geçerli?ini kan?tlamak için, hem Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) hem de Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) kullan?lm??t?r. Bu analizler, ölçek maddelerinin beklenen faktör yap?s? altında topland???n? ve teorik modele uygunluk gösterdi?ini do?rulam??t?r. Ayrıca, içerik geçerli?i için uzman görüşlerine ba?vurulmu?, böylece ölçek maddelerinin ölçülmek istenen **sözde-bilim** inançlar?n? kapsaml? bir ?ekilde temsil etmesi sa?lanm??t?r.

Güvenirlik

Ölçe?in güvenilirlik analizleri, S?Ö'nün ölçümlerinin tutarlıl???n? ve istikrar?n? göstermi?tir. ?ç tutarlılık katsayılar?, özellikle Cronbach's Alpha de?erleri, ölçe?in genelinde ve alt boyutlar?nda yüksek düzeyde bulunmu?tur.

Yüksek **güvenirlik** katsayılar?, ölçek maddelerinin ayn? yap?y? tutarlı bir ?ekilde ölçtü?ünü ve ölçüm hatas?n?n düşük oldu?unu i?aret etmektedir. Geli?tirme çal??mas?nda ayrıca test-tekrar test güvenilirlik analizleri de yap?lm?? olabilir, bu da ölçe?in zaman içinde kararlı sonuçlar verdi?ini göstermektedir.

Faktör Analizi

S?Ö'nün geli?tirilmesi sürecinde, ölçe?in çok boyutlu yap?s?n? ortaya ç?karmak için kapsaml? **faktör analizi** teknikleri kullan?lm??t?r. Bu analizler, sözde-bilim inançlar?n?n tek bir genel faktör yerine, birkaç farklı ancak ilişkili alt boyuttan olu?tu?unu göstermi?tir.

Faktör analizi sonuçlar?, ölçe?in teorik olarak beklenen alt yapılar? (örneğin, do?aüstü inançlar, komplo inançlar?, bilimsel ?üphecilik eksikli?i) ba?ar?yla ayr??t?rd???n? do?rulam??t?r. Bu faktör yap?s?, ölçekten elde edilen skorlar?n yorumlanmas?nda ve inanç türlerinin detaylı incelenmesinde önemli bir rehber sa?lamaktadır.

Araç

Test Type: Geli?tirme (Development)

Format: Likert Tipi Derecelendirme. (Orijinal çal??mada derecelendirme yap?s? belirtilmemi? olup, geli?tirme ölçeklerinde yaygın olarak 5'li veya 7'li Likert tipi kullan?lmaktadır.)

Language Available: Türkçe

Population Group: Yüksekö?retim Düzeyindeki Bireyler

Age Group: Genç Yeti?kinler (18+)

Population Details: Ölçek, üniversite ö?rencileri veya e?itim alan?nda çal??an bireyler örnekleminde geli?tirilmi?tir.

Test Methodology: Öz Bildirim Raporu (Self-report questionnaire)

Anahtar Kelimeler

S?Ö, Pseudoscience, Bilimsel Okuryazarlık, Ele?tirel Dü?ünme, Psikometri, Ölçek Geli?tirme.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Belirtilmemi?tir.

Affiliation Email addresses: mftasar@gazi.edu.tr (M. Fatih Ta?ar)

Correspondence Address: Gazi Üniversitesi, E?itim Fakültesi, Ankara, Türkiye (Yazarlar?n yay?n s?ras?ndaki muhtemel kurumu).

?zinler, Ücret ve Test Y?I?

Ölçek, akademik ve kar amac? gütmeyen ara?t?rmalarda kullan?lmadan önce sorumlu yazar M. Fatih Ta?ar ile ileti?ime geçilmesi önerilir.

Ölçe?in ticari kullan?m? için yazarlardan resmi izin al?nmas? zorunludur.

Test Y?I?: 2018

Kaynaklar

Çetinkaya, E. ve Ta?ar, F. M. (2018). Sözde-Bilim ?nan?? Ölçe?i'nin (S?Ö) geli?tirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çal??ması. *Trakya E?itim Dergisi*, 8(3), 511-526. doi: 10.24315/trkefd.336650.

Ölçe?in orijinal PDF belgesi a?a??daki ba?lant?dan indirilebilir: [sozde-bilim-inanis-olcegi-toad.pdf](#)

Sözde-Bilim ?nan?? Ölçe?i Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçek maddeleri bu kaynakta do?rudan sa?lanmam??t?r. Maddelerin tam listesi ve derecelendirme yap?s?, yukar?da belirtilen kaynak makalenin incelenmesi veya sorumlu yazar ile ileti?ime geçilmesi yoluyla elde edilebilir.

Ancak, ölçe?in tam içeri?i ve uygulama detaylar?, yay?mlanan makalede mevcuttur. ?lgilenen ara?t?rmac?lar, makaleye eri?im sa?layarak ölçek maddelerini edinebilirler.

ARABPSYCHOLOGY.COM